

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4,

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 11.

V Ljubljani, 20. aprila 1899.

Letnik V.

Kako si morejo delavci po- magati?

IX. Konsumna društva.

Večino svoje plače izda delavec za živež. Zato je pri njem samo po sebi umljivo, da čuti težo teh stroškov najbolj v živo. Kupiti si mora vse, in ker živi od rok v usta, more si kupovati samo po malem. V srce mora boleti človeka, če uboge, blede delavske žene ali njihove otroke vidi, kako kupujejo pri branjevcu za tri krajcarje drv, za dva krajcarja krompirja in podobne majhne stvari. Pri tem seveda delavec dobiva najslabše in pa najdražje blago.

Velikrat jemljejo delavci na knjižico, da se-le ob mesecu, ali v štirinajstih dneh plačajo. Ta navada je zanje zelo slaba, ker morajo plačevati tem dražje in nikoli nimajo v svojem gospodarstvu in gospodinjstvu pravega reda. Delavci pa so videli z lastnimi očmi, da tisti, pri katerih kupujejo, bogaté; skušali so, da so jih delodajavci s trukom odirali in se okoriščali z dobičkom, ki so ga imeli pri blagu. Zato so začeli snovati društva, v katerih so potrebe za življenje skupno naročali in proti zmerni ceni delili med se. Osnovali so si konsumna društva.

Prva delavska organizacija je doma na Angleškem; prva konsumna društva so se tudi tam rodila. Veliko število jih je že zdaj. Zvezana so v dve zvezi: v angleško in v škotsko, katerih vsaka ima svoje skladišče, da vse potrebno blago skupno kupuje za vsa društva svoje zveze. Nekaj blaga tudi zvezi sami izdelujeta. O tem smo že večkrat pisali v »Glasniku«. Povdarjati pa moramo, da se je na Angleškem preje utrdila strokovna organizacija, predno so nastala konsumna društva. To bodi tudi nam v dober

nauk. Najpreje je potrebna duševna zveza, duševna organizacija, združenje jednako mislečih in jednako težečih ljudi, potem so še-le ti ljudje sposobni, da skupno ustanavljajo zveze v gospodarske namene.

Konsumna društva so angleškim delavcem v njihovem boju izdatno pomagala. Naj navedemo jeden vzgled. L. 1893 so stavkali angleški premogariji. Če bi jih ne bila podpirala konsumna društva, bi bili morali odnehati pred časom brez uspeha. Samo zadruha v Bernslju (Barnsley) je razdelila v podporo nad 20 000 gld., zadruha v Ripplju (Ripley) nad 15.000 gld. Velika skladiščna zadruha v Menčestru (Manchester) je stavkujočim delavcem darovala 60.000 gld. To so ogromne svote, ki pričajo, kako pametno gospodarijo angleška konsumna društva s svojim premoženjem, da si namreč dobivajo velike rezervne zaklade, s katerimi v času potrebe izredno mnogo dobrega storé.

Tudi belgijska delavska konsumna društva služijo naravnost delavski organizaciji. Ves čisti dobiček se deli v tri dele, jeden del se porablja za agitacijo. Delavski časopisi, shodi, knjižice se vzdržujejo večinoma s tem denarjem. Vsako društvo ima svojo pekarno in svojo gostilno z bralnimi sobami in dvoranami za shode. Vse delavsko družabno življenje se potemtakem združuje v teh prostorih.

Nemška konsumna društva nimajo tako lepih uspehov. Vzrok je jedino ta, ker je na Nemškem socijalna demokracija z Marksovimi načeli zmešala delavce. Marks ni bil prijatelj konsumnih društev; njegovi učenci so trobili za njim. Polagoma so se še-le začeli spametovati. A še zdaj se godijo med nemškimi socijalnimi demokrati čudne reči. Vlansko leto si je ustanovil »sodrug« Elm v Hamburgu veliko konsumno in stav-

no društvo. Brž so planili socijalno-demokratski voditelji v raznih časopisih po njem, češ, da s tem ne bo nič, dasi je večina hamburških delavcev pristopila k temu društvu in se kaže, da bo zelo dobro vspevalo in mnogo koristij donasalo.

Omeniti pa moramo tudi tu, da se socijalni demokratje ustavljajo konsumnim društvom le iz strankarskih namenov. Strankarstvo, ki jih vodi pri snovanju strokovnih društev, vlada jih tudi tukaj. Naravnost priznavajo vsi, tudi Marks in Kautsky, da je združno gibanje med delavci velikega pomena. Bojita se le, da ne bi delavci v skrbi za gospodarske namene pozabili na socijalne sanjarije. Kautsky pravi*) naravnost: »Ali je podoba, ki si jo slikamo v socijalistični družbi, kaj drugega, nego velikanska konsumna zadruha?

Samo to zahteva Kautsky, da mora biti delavstvo pred vsem politisko organizovano v socijalno-demokratskem smislu in da si sme še-le potlej ustanavljati konsumna društva. Tu vidimo staro resnico: Socijalnim demokratom je prva in glavna reč socijalna demokracija, zadnja in poštranska pa delavske koristi. To bi bil rad dokazal tudi Železnikar s svojim smešnim nastopom v »Narodnem Domu«, ko bi bil sposoben sploh kaj dokazati.

Med Slovenci se je ustanovilo že več delavskih konsumnih društev, ki razmerno dobro delujejo. Vzlasti lepo se razvijata železniško in jeseniško. Tudi ljubljansko in kroparsko imata že precej lepih uspehov. Jedni stvari se moramo čuditi pri vseh teh društvih: požrtvovalni, nesebični ljubezni, ki jo imajo delavci-odborniki do svojih tovarišev. Koliko truda, koliko skrbij,

*) Consumvereine und Arbeiterbewegung. Wien 1897 str. 31.

LISTEK.

19. aprila leta 2101 pred 4000.

5. aprila leta 2101 eno uro po solnčnem zahodu.

Tedaj se je dvignil rabi Anžon raz svoj stol ter grozeč se vzdignil svojo desnico proti hiši, v kateri se zbirajo duhovni in ljudstvo in je rekel: »Dosti časa že doni na moja ušesa vpitje mojih ljudi z notranjske strani te dežele in jutri bodem radi hudobije duhovnov in tega ljudstva, ki noče pismarjev mojih poslušati, poslal kazen na ta izvržek ljudstva. Gorjé tebi, nova sekta, gorje vam, Izmaeliti, ki se nočete pokoriti Naru in Rodu! Gorjé tebi, črv, strl te bom, da ne bo niti prahu od tebe ostalo!« In izgovorivši te besede sede rabi Anžon utrujen na stol, nagne

glavo in mirno zaspi. Tisti čas pa pristopi k njemu angelj Asraël in mu šepeče dolgo časa na ušesa in ga potrdi v njegovi dušni revščini. — In tiha noč je zakrila s svojim temnim plaščem vse krivične in pravične, rabija Anžona in tudi angelja Asraëla.

6. aprila leta 2101 dve uri po solnčnem vzhodu.

Tisti čas se je iz dimnikov shodnice, v kateri se shajajo pismarji, farizeji in učeniki ljudstva, vzdigaval gosti dim proti nebu. Rabi Anžon namreč je bil povabil vse prodajalce in kupčevalce te dežele na posvetovanje, kako bi uničili ljudstvo, ki jim noče biti več služno in jim nositi denarjev. In veliko se jih je odzvalo temu vabilu, posebno z notranjske strani te dežele, ker je rabi Anžon imeniten in mogočen mož, kateri ima denar in srce za svoje ljudstvo. Ugodilo pa je rabijevo ljudstvo s svojim obiskom tudi Naru in Rodu.

Prišlo pak ni navadno ljudstvo v Aemono, ampak prišli so le kupčevalci s suknom in platnom, s svilo in zametom, s špecerijami in čipkami, prodajalci nasoljenih in v olju kuhanih rib in fino narejenega vina, morilci volov in krav in telet, ovac in prešičev. Prišli so tudi prodajalci narejene obutve in izvršenih oblek; potem pa brivci, dimnikarji, čevljarji, krojači, mizarji, izdelovalci vode iz sode ino tako dalje. Veliko jih je bilo in treba je bilo pripraviti mnogo kosila, da so se nagostili, ker jih je bil rabi Anžon povabil. Ino radi tega se je tako močno kadilo iz dimnikov shodnice pismarjev, farizejev in učenikov ljudstva, da so jih pogostili, ker je bil ves cvet zbran v shodnici. Rabi Anžon je bil povabil vse svoje ljudstvo v shodnico in prišlo jih je okoli 25 krat 40, vse, kar je še njegovega v ti deželi: prišlo je celo ljudstvo, ki se imenuje cvet tega sveta.

koliko bojov so morali in morajo še prestati, a nič jih ne podere. Tu se dobé močje, značajni kot kremen, pošteni kot zlata tehničar. In koliko razuma, koliko nadarjenosti! Liberalci tako radi zabavljajo proti nižjim ljudem, češ da so zabiti in neumni. In vendar je splošno med njimi več trezne pameti, kot pri liberalnih olikancih. Konsumna društva imajo povsod izmed delavcev samih dobre in zanesljive voditelje. To je častno za ves delavski stan. Javno moramo tu pohvaliti ljubljansko delavsko konsumno društvo. V tem društvu se je podučila o poslovanju večina tistih mož, ki so potem snovali zadrage drugod. Reči smemo, da ima za povzdigo združnega gibanja na Slovenskem sploh največ zaslug to društvo.

Nekaj moramo v premislek in uvaževanje povedati našim konsumnim društvom, kar velja tudi za druge zadrage: Dividenda naj se koncem leta pač zapiše vsakomer, toda denar naj ostane v zadrugi. Tako se doseže dvojni dobiček: 1. zadrugi se pomnoži prometni kapital in ni potreba drugod iskati denarja na posodo. 2. posamniki si po ti poti privarčujejo večjo svoto, ki se jim primerno obrestuje. Samo v slučaju resnične potrebe naj bi smeli udje do neke gotove svote potegniti svoje dividende. Če zbolí ud ali če ga sicer zadene kaka nesreča, potem bo šele čutil, kako dobro je, če se ima kam obrniti.

O naših nasprotnikih konsumnih društev ne maramo govoriti. Čemu bi prazno slamo mlátili? Dokler je delavec ločen od svojih tovarišev sam čemél v svojem kotu in s svojim zaslužkom pomagal bogateti drugim, je bilo vse dobro in vse prav. Zanj se ni nobeden potegnil. Ko pa stopa na svoje noge, pa planejo po njem. Le toliko jim rečemo, da si s tem le sami škodujejo. V tistih krajih, kjer liberalni trgovci rogovilijo, bodo tem preje dobili za odgovor konsumno društvo. Shodov naj imajo, kolikor jim drago; vpijejo naj, kar hočejo. Nas ne bodo razdružili in le še utrjevali nas bodo v prepričanju, da si moramo z združenimi močmi pomagati.

O konsumnih društvih in njih nasprotnikih.

Govoril gosp. P. Hauptman na shodu gospodarskih zadrug.)

Povsod uvidevajo dandanes nižji sloji človeške družbe, da z onim liberalnim geslom o prostosti človeka je bilo slabo zanje pre- skrbljeno. Razdrla se je nekdanja združna organizacija raznih stanov, katera je dajala

posameznikom pravo, močno veljavo ter prostost. Posamezniki se pa oropani svoje prostosti ne morejo in ne znajo braniti. Konec devetnajstega stoletja je privedel zopet človeško družbo do spoznanja, da oni liberalni princip o prostosti je bil le nekaterim v korist, ogromni večini pa v škodo. Zato se pa ljudje povsod vračajo k združnemu življenju.

Družijo se rokodelci v produktivne zadrage, da skupno naročajo surovine in jih obdelavajo ter spečavajo.

Kmetovalci snujejo razne gospodarske zadrage, da naročajo skupno naravnost od producentov svoje potrebsčine, ter je zopet naravnost konsumentom prodajajo in s tem opuščajo razne prekupovalce.

Umevno je, da so prišli ljudje na misel skupnega delovanja tudi v jedni stroki, katera je za nižje sloje človeške družbe najbolj občutljiva — namreč na preskrbovanje življenskih in sploh svojih vsakdanjih potrebsčin.

Tako združenje ljudij, da skupno naročajo blago in je za dnevne cene med seboj dele oziroma prodajajo, imenujemo konsumno društvo; ko se pa iz letnih računov pokrijejo upravni stroški, oddajo se določene svote v različne rezervne fonde, ostanek pa se odda nazaj posameznim udom po velikosti vloženega kapitala (deleža) in kupljenega blaga (skupila) v obliki dividende.

To je pomen in korist teh zadrug, v ktere se navadno družijo pomoči najbolj potrebni stanovi človeške družbe, n. pr. delavci, rokodelci, kmetje, nižji uradniki.

Oglejmo si nekoliko razmere med trgovci in temi konsumenti, da uvidimo že iz tega korist združevanja v označeno svrhu.

Vsi ti stanovi, posebno po deželi, kupujejo svoje potrebe navadno le pri malem trgovcu in to v mali meri. Vsled tega morajo veliko dražje plačevati, kakor tisti, ki si lahko več skupaj naroča. Umevno je, da je v teh trgovinah tak odjemalec navadno na slabšem tudi gledé kakovosti. Imovitejši naročajo si včasih iz mest ali od daleč po več skupaj in si lahko vedno prebirajo, kar pa revnim ni mogoče. Večkrat se pa zgodi, da mora ubožnejši konsument kredit vpoštevati n. pr. delavec šele ob mesecu ali tednu dobi svojo plačo, s katero že itak borno izhaja. Kedar je potreba na jedenkrat več skupaj izdati za obleko, ob bolezní itd. — treba se je tudi zadolžiti. Kmet ima redne potrebe in z njimi redne stroške a kaj neredne dohodke od živine in letine odvisne. Rokodelec ima vsakdanje potrebe, a je odvisen od plačnikov in zaslužka v raznih sezonah.

Ko je rabi Anžon spustil temen oblak iz sebe in jenjal govoriti, pozdravil je kupčevalce in prodajalce in krčmarje praeceptor mesta Aemone Joannes in je molčal o tem, kar bi rad povedal, namreč: kmet, tvoja dolžnost je delati kakor živina noč in dan, ne pa prodajati. Kupčevanje prepusti kupčevalcu, kajti tega je ta posel in ta bo že skrbel, da bo kolikor mogoče ceno od tebe kupil ino veliko dobička imel. Organizacija Izmaelitov je nekrščanska organizacija, zato ker ne ravna tako, kakor zahteva rabi Anžon, Naro in Rod ino kakor zahtevajo pismarji in farizeji in učeniki ljudstva! Dixit!

Ino potem je vstal mali in mladi rabi Carolus iz Hydriae, malega mesta na notranjski strani te dežele, ino je bila misel njegovih neizgovorjenih besed taka: Mi edino bomo rešili narod, ker ne hodimo v sinagogo in ne poslušamo drugega, nego sebe. Mi, ki rajši

Kedar so pa razmere take, tedaj ima brez vesten trgovec železo vroče, katero trdo drži s kleščami — dolgovi — in lahko toliko huje izkorišča s cenami in kakovostjo.

To je nekaterim trgovcem zelo ljubo in ugodno, zato si skušajo ohraniti odjemalca v tem stanju in se račun vleče skozi leta, saj ga niti dati nočejo. Posebno na deželi se to opaža.

Ljudje navadno zaupajo in sami ne zapisujejo, nazadnje pa se prikažejo difference pri računih, da se za glavo prijemljejo. Zgodi se, da jim, kedar kaže tožba, celo kar desetak in več odpuščajo. — Kako to?

Poznam kraj in osebe, kjer vozniki leta vozijo les trgovcem, povprašujejo za račun, a se vedno odklada. Kedar pa pride do tega in mislijo, da bodo se nekaj dobili, — pa pridejo z računom 200 ali še več goldinarjev razločka. A pomagaj si — oni imajo knjige, njim se verjame.

Pri malih trgovcih je pa večkrat to, kar drugače ni mogoče. Sami delujejo v omejenem krogu, med revnimi odjemalci. Sami prometnega kapitala nimajo, so odvisni od kredita in so le oskrbniki večjega kapitalista, nekake filijale, ki spravljajo v odvisnost sebe in odjemalce.

Vse to se zamore odvrniti na mnogih krajih s skupnim naročanjem. In kolike so vender koristi skupnega naročanja v društvih!

1. Zamorejo zadrage kar naravnost od pridelovalcev, poljedelcev, vinogradnikov, tovarnarjev, ker se lahko za več časa in skukaj preskrbé — naročati in jim ni treba raznih prekupovalcev, komisijonarjev, katerim gotovo nekaj ostaja. S tem tudi vzlasti gledé pridelkov nastaja odpor proti velikemu kapitalu.

2. Prihrani se s skupnim naročevanjem mnogo pri vožnji. Je pač velik razloček, ako se naroča blaga cel vagon ali pa v malih množinah. Koncem leta narasejo velike svote.

3. Niso toliko odvisna od borznih cen. To vsak ve, da se cene gledé sladkorja, žita itd. zelo spreminjajo.

Ako tedaj konsumno društvo, ki že nekaj let deluje in dobro ve za množino potrebsčin svojih konsumentov, ker vsega ne more dobaviti od pridelovalcev samih, lahko sklene ob ugodnem času tudi pogodbo z večjimi trgovci, in potem se ni bati tolike nestalnosti cen. Zato se ve je treba razuma, skušnje in previdnosti. A zgube se pri tem ni bati, ker ima gotove odjemalce na drobno — med tem ko večji trgovec lahko svoje odjemalce izgubi, kadar drugod cene padejo. Kolikega pomena bi bila tu zveza in centralno skla-

6. aprila leta 2101, tri ure po solnčnem vzhodu.

Tisti čas se je napolnila zbornica v shodnici. Ko je bila ura tri po solnčnem vzhodu, vstal je rabi Anžon in grozen je bil videti! Kar bliski so mu švigali iz oči in je sapo nase potegnil in jo zopet ven dal in hipoma se je naredil iz tiste sape temen oblak, kateri se je potem vlekel čez Aemono nad hišo, v kateri so bili zbrani v zborovanju pravi odposlanci onega ljudstva, ki sovraži Nara in Roda. To ljudstvo pa tudi noče več slušati rabija Anžona ino ne njegovih pismarjev, farizejev in učenikov ljudstva in noče več služno biti in nositi svojih denarjev onim kupčevalcem in prodajalcem in krčmarjem, ki so bili v shodnici zbrani in ki ljubijo Anžona, učenega rabija. In to ljudstvo se ni prav nič balo temnega oblaka nad svojo hišo. —

damo za kak spomenik 100 denarov, kakor pa umazaniam beračem 50 vinarjev! Mi bomo rešili narod in noben drug ne! Mi smo za prostost, za splošno, občno in javno prostost, če smo sami na vrhu. Ljudstvo bo postalo ošabno in hudobno in nas ne bode več hotelo poslušati, če je bodo vodili drugi in če bode imelo denar. — Ljudstvo naj nam nosi denar, ker mi ga znamo rabiti! Kaj treba ljudstvu denarja in kupčije. Če se bode ljudstvo odvrnilo od nas, nastali bodo konviktí in vzgajališča in nam pismarjem, farizejem ljudstva bo velika škoda. Ko bi mi imeli dosti denarja, kmalo bi pal zadnji levit in pasti tudi mora, za to bomo mi skrbeli. Pritožili se bomo na cesarjevega namestnika, glavarja te dežele, da se zabrani duhovnom in ljudstvu ustanavljati take zveze, ki niso od nas potrjene. Carnolicus.

dišče za nekatere stvari, kakor na Angleškem, v Belgiji itd.

4. Zadruga navadno razpolaga z večjo gotovino in zamore za gotovo ceneje kupovati; ima večji kredit, ker je plačilo gotovo, in si s tem zagotovi vselej tudi popust. To pa je pri malih trgovcih malokdaj mogoče in mora še zamudne obresti pokrivati odjemalec. Pri 40.000 gl. skupila je letnih okroglo 800 gld., — lepa svota!

5. Velike koristi so kons. društva tudi z ozirom na red svojih udov v gospodarstvu družine. Vsak ima navadno svojo knjižico, v kateri je na tanko vse zabilježeno, kar kupi v prodajalnici. Lahko ob letu vidi, kje bi se dalo kaj prihraniti; vidi, koliko ima izdatkov vsako leto, na kar sicer ni mislil. Vsak krajcar, za kateri je na up vzel, je zapisan. Ni se mu treba bati izkoriščevanja.

Ker se o pravem času terja in se mu le do gotove svote kreditira, obvaruje se marsikateri lahkomišelnosti in nepremišljenega zadolževanja.

6. Ves dobiček ostaja naposled spet le lastnina zadrugnikov, ker se jim potem, ko so se založili rezerv. zakladi, razdeli in povrne po razmeri skupila.

7. Koristno je pa kons. društvo tudi neudom. Ono je regulator cen. Zabranjuje karte, ki so tudi med malimi trgovci kaj radi v navadi.

Pomislite, ako je v kraju 500 gospodarjev, katerih vsak na leto na ta način le 10 gl. prihrani, je to letnih 5000 gld. — v 10 let 50.000 gld. — to se pa že pozna med stanovci, ki se morajo trdo boriti za vsakdanji kruh in si zamorejo le malokdaj kaj prihraniti.

8. Pri zadrugah se cene določajo po nakupu sporazumno v odboru in so stalne. Udu se ne preceni, ampak je za vsacega jednako, bodisi bogat ali reven, tam se nikomur ne priljuje.

9. Tudi v moralnem oziru zadruga mnogo stori in upliva že gledé medsebojnega spoštovanja, jedinstvi, zavesti skupnosti in zmernosti. Prepoveduje se ostro dajati pijače čez mero ali uro.

Ker se ne gleda le na dobiček, se s tem kolikor toliko ceneje oddaja vino — in zadržuje žganjepitje.

Zato vidimo, da so se kons. društva kaj hitro udomačila že pred 30, 20 leti po Angleškem, Francoskem, Nemčiji, Švici, v najnovejšem času tudi v Avstriji in Italiji.

Lani na 30. (letnem) kongresu je Angleška imela 1½ milj. udov kons. zadrug in dobička 6¾ mil. funt. sterlingov.

Najbolj napreduje Švica. Odi je bilo l. 1887 690 zadrug, 1895 pa 2500, jedna na 1200 duš. Posebej pa napredujejo kons. društva; l. 1894 bilo jih je 192, l. 1895 204 — brez kmečkih zadrug, ki tudi nič družega niso. Zelo različna so po številu udov. Največji je baselski s 13 000 udi. — L. 1897 je prišlo na 11.300 udov eno kons. društvo, toraj v tem prvo mesto, (na Angl. 27.000, Francija 35.000, Nemčija 38.000). Dobitka je bilo l. 1894 1.945 700 fr. in 8% dividende na skupilno svoto, brez tega, kar se je izdalo v rezervni fond. — Baselsko kons. društvo ima največji trg z mlekom in vinom, da od udov niti več deležev ne zahteva.

Najobsirnejša organizacija kons. društev je na Angleškem, rel. največja in najlepša v Švici, kjer je to združništvo najbolj poljudno in sloni na socialnem principu. Akcionarjev, kakor na Angleškem, ki mnogo spravijo v svoj žep — tu ni.

Italija tudi ne zaostaja v zadnjih letih. Iz statistike l. 1897 se razvidi, da je bilo l. 1895 478 zadrug registrovanih, 535 neregistrovanih, skupno 1013, v 246 z. 19½ m. m. skupila. — Prodajajo po dnevnih cenah zelo nizkih, (neudom tudi). (Na Nemškem do 89). — Dajo dividendo in zalagajo rez. fonde.

L. 1896 je bilo v Avstriji 324 nemških kons. društev s 70.000 zadrugniki, ki imajo sedaj dve zvezi.

Sedaj mi je spregovoriti še o nasprotnikih naših društev.

1. Med te stojimo v prvi vrsti interesovane kupce, ki se čutijo prikrajšane v svojih koristih. To je pač umevno, če tudi ni vselej pravično, ker hočejo za se svobodo, za druge pa sužnjost. Ako se upošteva, da si marsikje v primerno kratkem času relativno nakopičijo nekateri ogromno premoženje, se vidi, da ne delajo samo s poštenimi sredstvi.

Zgodi se večkrat, da se tak kupec, ki začne brez trgovske vednosti, vsede v vas in kmalu mu je vse dolžno, začne hiše in posestva kupovati, to je pa nekaterim krogom vender vse prav.

Pripoznati moramo, da so nekateri res oškodovani po takih zadrugah. A če se hoče pomagati in za občni blagor večine prebivalstva kaj koristnega upeljati, je povsem umevno, da zamorejo pri tem eksistence škodo trpeti. A potem bi se tudi ne bile smele železnice graditi, ker so prišli ob zaslužek ob velikih cestah gostilničarji in vozniki, po mestih fijakarji vsled tramvajev itd. Tako so po produktivnih, gospodarskih zadrugah oškodovani prekupevalci. Poljedelci n. pr. skušajo svoje pridelke naravnost spečavati, koliko jih izgubi pri tem svojo eksistenco, napravljajo svoje klavnice itd. — Ako ravno je združno življenje neprecenljive koristi za splošno prebivalstvo, vender zahteva tudi kako žrtev, kajti vseh zadrug smer je pač ta: svoje ude za kako podjetje organizovati, tako da jih skupno napravi vse za same podjetnike, v stroki, ki je bila do zdaj v rokah drugih ljudi. Prejšnji lastniki tedaj vidijo v teh novih podjetjih svojih nekdanjih odjemalcev uspešno konkurenco, zmanjšanje klijentov in skušajo na vse mogoče načine in vsa usta svetu predstavljati kot škodljivo podjetje, naravno, ker je za nje škodljivo; konsumna društva dražje prodajajo in slabše blago, trdév jednomer tisti, ki udje niso.

Nadalje se čujejo očitnja: Konsumna društva zapeljujejo k pijančevanju, navajajo k zapravlivosti, ob vse premoženje bodo udje, akoravno so prej tudi živeli od jedi in pijače in tudi niso kakor Afrikanci brez obleke in obuval hodili ne v mrazu, na vročini, samo da so morali precej dražje kupovati. Tako govore mnogi, ki so jih do zdaj najhuje drli.

Ta boj, katerega bojujejo po meri svoje moči in veljave nasprotniki, je različen: s tožbami na vlado in druge organe, sumničanjem, posebno pa z lažjo, katera je najcenejša, posebno pri nas. To se pa vrši tudi drugod, v Nemčiji itd. Navadno se od boja živé kaj dobro eksistence, ki niso niti trgovci, ali lahkomišljeno nočejo delati in če jim slabo gré, namestu na svojo lenobo, obračajo pozornost na konsumna društva.

Ali malemu obrtniku je mogoče vender še vedno, ako sam dela, shajati. Skupno s konsumnim društvom lahko naroča vine in druge potrebe — posebno na deželi — ker iz posameznih vasij celo uro daleč ne bodo hodili malenkostij kupovat.

(Konec sledi.)

Prosjak.

Zložil Leo Levič.

Raztrgan, razcapan

krog hodim po vaseh,

povsod zaničevan,

povsod ljudem v zasmeh.

Domovja nimam jaz,

ne brata ne sestre;

Brat mi je — pevski glas,

sestrice pa — solze.

Solzé mi lajšajo

morečo bol srca,

gorje mi slajšajo,

ki v prsih mi divjá.

Glas, stari bratec moj,

pomaga zmir mi rad:

darov mi sprosi koj,

mi teši zejo, glad...

Čeprav zaničevan

sem revež osivel,

čeprav od vseh teptan

sem vender kdaj vesel.

Saj vem, da nad menoj

kraljuje dobri Bog,

on čuva nad menoj,

mi lajša pot nadlog!

Naša organizacija.

Katoliško delavsko društvo v Mariboru. Tudi mi radi prebiramo »Glasnika«, toda o našem društvu nihče ne omeni v njem. In ravno letos se naše društvo tako veselo in krepko razvija in napreduje, kakor nikdar poprej. V pospešitev gmotnih interesov delavskega stanu vpeljala se je v našem katoliškem del. društvu zasebna družba, kateri je ime »Mravljica«. Namen družbe je, pobirati tedenske vloge in jih na obresti nalagati. Vlada se lahko najmanj po 10 h. na teden; torej bode možno vsakomur, z malimi prispevki si kaj prihraniti. Meseca svecana umrl je ud Princ in društveniki s č. gg. predsednikom in prvim podpredsednikom udeležili smo se v prav obilnem številu pogreba in sicer prvokrat z društveno zastavo, kar je gotovo tudi napravilo globok vtis na vse navzoče. In ravno to privabilo jih je mnogo, da so pristopili k našemu društvu, kar nas prav veseli. Pomnožilo se je število od novega leta sem za več nego 50 novih. Kaj ni to napredek? Na praznik sv. Jožefa, ki je zaščitnik in varh našega društva, imeli smo v Studencih, pri sv. Jožefu, blizu Maribora ob 8. uri zjutraj v srce segajoči govor, katerega je imel č. g. predsednik dr. Matek, potem pa slovesno sv. mašo, katero je daroval č. g. častni ud. prof. Zidanšek. Med mašo je sprejela večina udov sv. obhajilo, kar je zares celemu društvu v čast. Na velikonočno nedeljo zjutraj udeležili smo se ravno tam v prav obilnem številu, z društveno zastavo, tudi vstajenja Gospodovega. Vse to je znamenje, da se je začelo naše društvo prav živo gibati, za katero so se celo naši nasprotniki zanimati začeli. V nedeljo po veliki noči imeli smo navadno mesečno zborovanje. Obisk je bil mnogobrojen, da celó nekateri soc. dem. so prišli, ker so se izražali, da so radovedni, o čem se govori pri zborovanju našega društva. Bili so nekateri povabljeni in res so tudi prišli. Na dnevnem redu bilo je prvič: poročilo blagajničarja, iz katerega je le-to posneto, da se je obolelim društvnikom od novega leta do sedaj okoli 75 gld. podpore izplačalo, kar gotovo ni malo za ta kratek čas. 2. Glavni razločki med kat. soc. in soc. dem. Govoril je č. g. predsednik dr. Matek. Kakor se je pozneje slišalo, se ni dopadlo vse soc. dem., kajti kdor resnico govori, meče jim pesek v oči. 3. Kako si morajo delavci pomagati z ozirom na strokovna društva; govoril prvi g. podpredsednik. Oba govora napravila sta globok vtis na zborovalce, kar se je dalo iz ploskanja posneti. Prvo nedeljo v majniku

imeli bomo društveniki izlet k D. M. v Puščavo; tam bomo imeli dopoldansko in popoldansko službo božjo, da se priporočimo kraljici majnika. — Pri zadnji odborovi seji ponovil se je sklep, da se v kolikor mogoče obilnem številu udeležimo vseslov. del. slavnosti. Torej na svidenje v Ljubljani!"

*) Tako je prav! Le še večkrat kaj! Op. vred.

Drobtine.

Krščansko-socijalni volilci, pozor! Prihodnji ponedeljek, 24. t. m., vrši se v Ljubljani občinska volitev za tretji razred. Združene protiliberalne stranke, mej katere se s ponosom prištevamo tudi krščanski socijalci, postavile so, kakor čujemo, za ta razred naslednje kandidate: dr. Jan. Ev. Krek, drž. poslanec; Franc Breskvar, knjigovski mojster, Ivan Kregar, pasarski mojster, J. Marovt, izvoščik in posestnik, in Alojzij Zorman, molar. Možje volilci! Storite vsi svojo dolžnost, volite soglasno te kandidate in zmaga bo naša! V združenju je moč! Naprej krščanska zastava!

Po trgovskem shodu. (Iz Idrije.) Ko smo se vračali 6. t. m. s shoda gospodarskih združenj, so nas na vlak kaj dobro zabavali in kratkočasili naši nasprotniki iz Notranjske, zvesti pristaši Janeza z Visokega. Srečo smo imeli, da smo bili prvi v železniškem vozu, za nami se pa prihruje polno naših sosesčanov, in skoravno so bili že vsi sedeži polni, so le še klicali svoje pajdase noter. Komaj pa so nas zapazili, začnejo svojo liberalno izobrazbo in omiko kazati. Strašno jih je peklo, ker nam vzlic vsem poskušnjem niso mogli shoda zabraniti in razpršiti. Zato so pa tukaj svoj zolč zili, tu so udrihali po teh prokletih klerikalcih; naš shod so imenovali shod beračev, jeden s kosmatim obrazom, pa morda še bolj kosmato dušo, je razkladal Lutrov evangelij, prostosti in dobrote njegove vere, pa videlo se je, da je še v naši slabo poučen, in da bi najraje videl, da bi nobene ne bilo, ker potem bi bila preta goljufija in sleparija. Trdili so, da smo vsi črni, sami sebe so pa bele imenovali. Farji vpijejo: veruj, a sami vero »dol devajo«. Pa to ni bilo govorjenje, to je bilo vpitje in tulenje, kakor da bi bil človek med čredo volkov. Vse pa je z vpitjem in surovostjo prekosil F. Str., mesar v Idriji. Obdeloval je naše rudarje z vsakovrstnimi rečmi: tako n. pr. da same stare mačke kuhamo in jemo, da geruš v kotlih kuhamo, v čebrih imamo i. t. d. To je menda v zahvalo, da so ravno njega podprli rudarji; ko bi ga ti ne podpirali, bi danes niti mačka niti geruša ne imel. Gospodine kričali, povejte, koliko kil mesa ste trgovcem prodali, ko ste šli zdaj z njimi v boj zoper rudarje? Kdo vam nosi skupaj, da lahko hodite iz kavarne v kavarno, iz gostilne v gostilno, ali rudar ali trgovci? Pa le naprej tako, kdor bo zoper nas, mi zoper njega. Kdo bi si pa mislil, da ima naša liberalna stranka take značajne moze med seboj. Gospod usnjari Rupnik je v tukajšnjem demokraskem konsumnem društvu vpisan, pa se je vdeležil shoda zoper konsumna društva, in gotovo iz nobenega kraja niso počastili v takem številu Janezovega ropotanja, kakor od nas. Šla sta dva mesarja, dva črevljarja, dva krojača, eden kovač, mizar, usnjari, dimnikar, trgovcev veliko število, pa ostirsko jih je prekosilo, in seveda, kjer je toliko občinstva, tam tudi brez brivca ne sme biti. Cela ta armada se je dvignila zoper našo novo krščansko-gospodarsko zadruzo, katera, upamo, bo začela kmalu delovati. — Jako lepo so nas pozdravili v Logatcu na postaji, predno smo se ločili. Odlikoval se je posebno kramar Sepetavec s klicem: Živeli Svedrci! Tudi oče župan Lapajne ni zaostajal s svojo omiko, katero povsod prodaja, kjer ga hoče kdo poslušati. Pred časom je klical socijalne demokrate v boj proti trgovcem Trevnu, Goliju in podobnim, sedaj se jim pa hlina prijatelja. Zgled moža!

Zadruge in njihovi nasprotniki. Tako bo ime knjižici, ki bo te dni zagledala v Ljubljani beli dan. Poleg raznih pojasnil bo obsegala vsa tri poročila, ki so jih imeli pri

zadružnem shodu dne 6. aprila F. Jaklič, Peter Hauptman in dr. Krek. Zeleti je, da se ta knjižica čim najbolj razširi. Saj je dobro za prijatelja in za sovražnika, najbolj pa za tiste, ki nič ne vedo, za kaj se gre v zadruzah, da se od vseh strani stvar pojasni. Naše zadruge naj skrbé, da pride ta knjižica vsakemu udu v roko. Zato naj jo za časa naročé. Oglašajo se lahko pri našem uredništvu. Cena, ki bo čim najnižja, se bo kasneje naznanila. Kdor se oglasi zanjo, naj tudi pové število izvodov, ki jih želi.

Ogerski judje in kapitalisti so posebni varovanci ogerske vlade. Tvornic je nastalo na Ogerskem od l. 1882 do l. 1897 — 367. Vlada jih je zelo podpirala. Izdala jim je v podporo 3 585.542 kron. Zakonov za delavsko varstvo pa se zdaj ni na Ogerskem. Delavci so še hujši trpin tam, kot pri nas. Vrh tega pa moramo pomisliti še dvojé: 1) Ogerska vlada je podpirala tvornice prav za prav z našim denarjem. Nas so Ogri pri kvotivsko leto opeharili za več milijonov in s tem denarjem so šarili. 2) Ogerske tvornice delajo veliko konkurenco našim in zato se pri nas hujšajo tudi delavske razmere.

Judje, za katere se socijalni demokratje radi vlečejo, imajo v naši državi večino kapitala v svojih rokah. Avstrija plačuje 172 milijonov goldinarjev obrestij na leto, ki se stekajo večinoma v judovske žepé. Banke in zavarovalnice, ki prinašajo ogromne dobičke, so v veliki večini judovska last. Žitna trgovina z lesom in živino v velikem je tudi v judovski oblasti. Tu naj bi se rajše pokazali naši trgovci, da bi s skupnimi močmi strli judovsko nadvlado, pod katero ječé sami in katera nalaga ubogemu delavskemu ljudstvu toliko ogromnih bremen. Za vojaštvo dajejo kmečke pridelke tudi večinoma le judje. Zadnji čas so pa začeli čim dalje bolj kupovati tudi poljedelska posestva. Samo en jud ima na Češkem 1.699.231 hektarov, ki so cenjeni na 984 milijonov goldinarjev. Neki znani dunajski jud vleče od severne železnice krog 15 milijonov goldinarjev dobička na leto. Vrh tega ima še ogromne dohodke iz plavžev v Vitkovici, premogokopov v Ostrovi in 3 milijone letne stalne plače pri deželni banki. — V Galiciji je bilo do leta 1867 prepovedano judom nakupovati zemljišča. Takrat je bilo le 38 judovskih posestnikov. Leta 1870 je bilo že 68 veleposestnikov-judov, leta 1876 289, l. 1890 pa 680 (med 3700; vsak peti veleposestnik je torej jud). Od l. 1874—1892 je prišlo 43 000 kmečkih posestev v judovske roke. Danes imajo judje 70 odstotkov vseh zemljišč v svoji lasti. — Na Ogerskem je judovskih veleposestnikov že 1039 ali 34 odstotkov. Država je svojih zemljišč 281 milijonov orolov dala judom v najem. V naši bližini na Furlanskem se tudi grozno širijo judje. Vlastelini prodajajo svoja zadolžena zemljišča in jih izročajo z ubogimi koloni vred judovskim gospodarjem. — To ni šala in zato ni in ne more biti delavsko ljudstvo brezbrizno v tem oziru. Če hoče braniti sebe, se mora vstavljati judom, mora biti protisemitsko.

Boj v Nahodu. Na severnem Češkem v Nahodu so delavci napovedali tvorničarjem stavko. Vse tvornice so se podale in so hotele spozniti delavske zahteve, samo jud Jakob Pick se je vstavljal. Delavci so bili zato zelo ozlovoljeni na tega kapitalista, pri katerem naj bi znašala višja delavska plača le krog 2000 glđ. na leto. Dne 5. aprila zvečer so se zbrali delavci pred judovo tvornico in so ji razbili okna. Pridružilo se jim je še mnogo drugih ljudij in vsi skupaj so planili na bližnje judovske prodajalnice in so jih razbili. Blago so pometali po ulicah; kar se je dalo razdreti, so razdri. Drugi dan so prišli vojak in začelo se je preiskovanje. Zaprli so nad 50 oseb. Vsa škoda se ceni na 70.000 glđ. In povod k vsemu temu je umazanega juda Picka sebičnost.

Voditelji socijalne demokracije. O velikonočnih praznikih je bil v Budapešti socijalski shod. V veliko zabavo vseh pametnih ljudij so se trije judje, ki vodijo v Pešti socijalno demokracijo: Jakob Izrael, Pollak in Kon skregali in skoro zbili. Šlo se je za to, kdo ima večje dobičke od stranke. Pravili

so si take, da je bilo vse po konci. Shod je bil zato po komisariju zaključen. — Naši ljubljanski rudečkarji bi si prav lahko tudi marsikaj povedali. Dozdaj se kregajo med seboj samo zasebno. Morda dočakamo srečni čas, ko skličejo ljudski shod s sledečim programom: 1. Prepri med socijalskimi voditelji, kedo je več odnesel iz društvene blagajne. 2. Pretep med prijatelji komunistke države. 3. Polučanje skozi vrata vseh tistih, ki ne marajo plačevati junaskim voditeljem.

Bazeljsko konsumno društvo v Švici se krasno razvija. Vzlasti malekarna mu izvrstno vspeva. Vsak dan kupi in proda 24.000 litrov mleka, za kar je treba 4250 molznih krav. Mesto Bazelj potrebuje na dan krog 50.000 litrov mleka; torej mu ga več nego polovico daje konsumno društvo. — V združenju je moč.

»Lurške Šmarnice«, poslovenil Jan. Godec, je izdala »Katol. Bukvarna«. Knjigo, broječo 300 strani, prav toplo priporočamo. Vezana v polusnje stane 90 kr., v usnje 1 glđ., z zlato obrezo 20 kr. več.

»Pomladni glasik«, 9. zvezek je ravnokar izšel in prinaša lepo vrsto mikavnega, za našo mladino kar najbolj primernega beriva. Brosirani stanejo 30 kr., trdovezani 40, v platnu 55 kr.

Darovi:

»Glasniku« v podporo:

Čast. gospod Anton Jamnik 10 glđ., gosp. Gregor Stanovnik 50 kr. Neimenovan 1 glđ. 20 kr. Bog plačaj!

Listnica uredništva.

Gosp. Fr. K. v T. — V omenjeni zadevi smete postopati po Vaši želji, ker vam daje k temu pravico obrtni zakon in sicer §§ 100 ter 101, lit. 2, al. a.

Spretnega

kleparskega pomočnika

sprejme takoj Karol Mihelj, klepar v Konjicah na Štajerskem. — Plača na teden 3 glđ. do 3 glđ. 50 kr. ter prostá hrana in stanovanje.

POZOR!

Peksa Vencel

v Hrenovih ulicah št. 16

izvršuje vsakovrstne

operacije

nohtov in kurjih oces.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje in stanovanj in oken.

Prevzemam v snaženje izložbena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Čestita naročila prejemlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,

Martinova cesta št. 81.

Svarilo pred ponarejanjem in pojasnilo gledé ponarejenih užitnin, od katerih zavisi naš najdražji zaklad, naše zdravje, to je vsakega nujna dolžnost. Spominjali se bode, s kako velikim uspehom so začeli rabiti pred nekaj leti Kathreiner-Kneippovo sladno kavo in jo pozdravili največji izvedenci v zdravstveni stroki. Ker dobi ta kava s tem, da se jo na poseben iznajdljiv način proizvaja, duh bobove kave, se na ta način že sam na sebi dobri okus izboljša in poveča. Začeli so pa to kavo takoj ponarejati in jo skušajo še danes v podobnih zavitkih in pod slimi imeni usiljevati nbečinstvu, največkrat na ta način, da prodajajo na vago navaden pražen ječmen ali zgan slad pod imenom »sladna kava«. Svariti moramo torej nujno pred vsakim ponarejanjem tega pristnega izdelka, kateri se prodaja le v že povsod znanih belih izvinih zavitkih z varnostno znamko »župnik Kneipp« in z imenom »Kathreiner«, ki se torej ne more in ne sme nikoli prodajati »na vago«.